

Medicína & Věda

Okouni na antidepresivech

Ryby se vlivem léků v řekách stávají agresivnějšími

Strana 19

Co otepluje Evropu

Má Golský proud vliv na evropské klima?

Strana 20

STŘEDA 20. ÚNORA 2013

LIDOVÉ NOVINY

Extrémní štíhlost může i zabít

Mnozí se bojí obezity, ale jen málokoho děsí přehnaná štíhlost. Ta přitom dokáže nemocným způsobit **vážné zdravotní problémy**. Netýká se zdaleka jen dospívajících dívek, ale skoro všech věkových kategorií. Muže nevyjímaje.

IVANA MATYÁŠOVÁ

Pacienti s mentální anorexií nebo s bulimií vidí sami sebe jako v pokřiveném zrcadle. I když váží pouhých třicet kilo a jedí jeden nízkotučný jogurt a jablko denně, připadají si tlustí a mají výčitky svědomí z toho, že se přejídají.

„Ještě před takovými deseti patnácti lety se s poruchami příjmu potravy potýkaly hlavně dospívající dívky,“ říká profesorka Hana Papežová z Psychiatrické kliniky I. lékařské fakulty UK a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. „Dnes už se ale šíří všemi směry a postihují i mladší děti, ženy ve středním věku a také muže.“

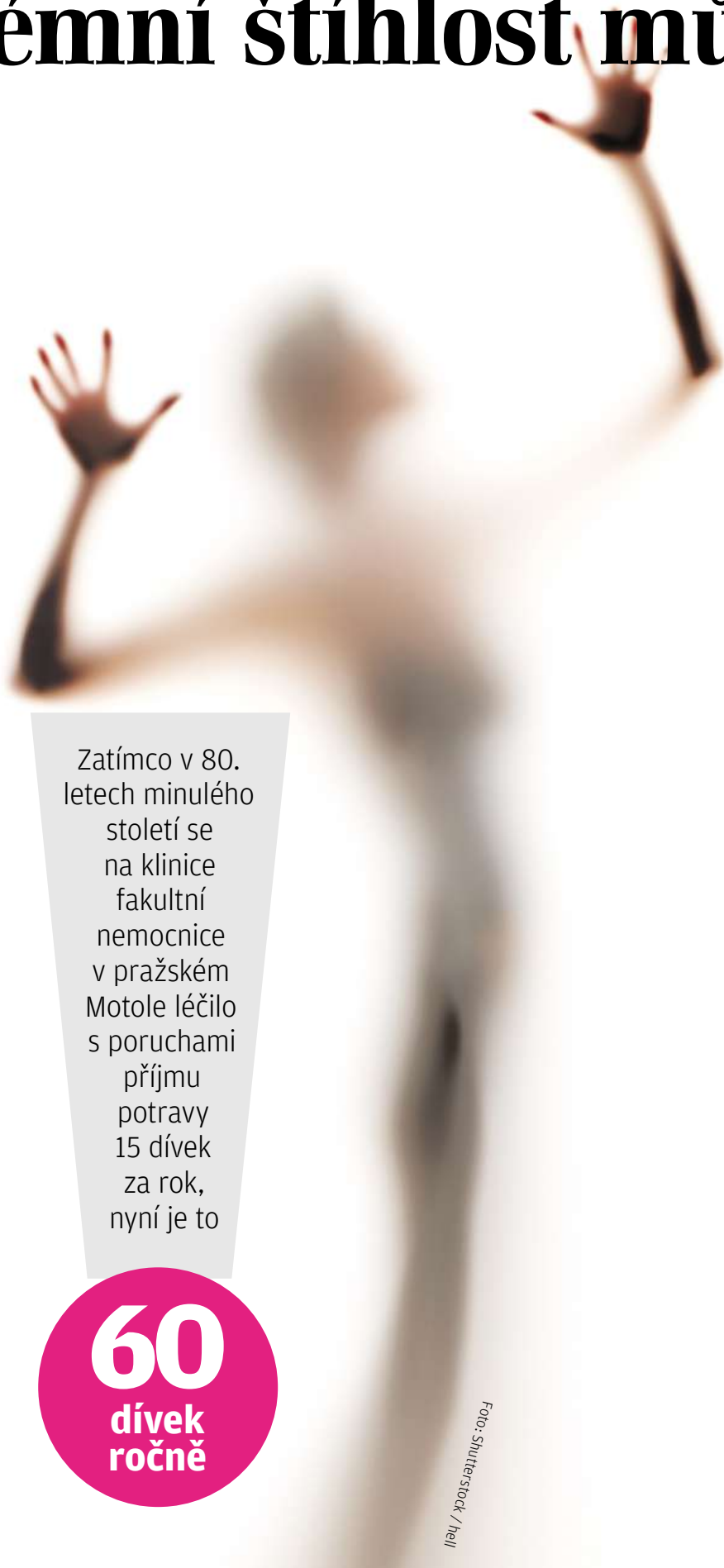
Touha podobat se nepřirozeně štíhlé panence Barbie většinu dívek s věkem přejde. Kultu krásy, mládí a štíhlosti však podle nejedna žena středního věku. „Hodně za to můžou média, která pomáhají vytvářet tlak na štíhlost a věčné mládí,“ soudí profesorka Papežová.

„Zevnitř“ tento tlak na vlastní kůži poznala i britská novinářka Emma Woolfová, jež více než deset let bojovala s anorexií. O svém souboji napsala knížku „An Apple a Day“ (Jedno jablko denně), která vyjde brzy i v českém překladu. Zmiňuje se v ní mimo jiné o tom, že jíst a stárnout je hlavně u žen společensky považováno za něco trapného.

Ze zdravého životního stylu si přitom podle slov Hany Papežové mnozí udělali jen lukrativní artikl. Nejednou se pak ve své ordinaci setkává s pacientkami, které ji přisvědčují o tom, že vůbec nechtějí hubnout, ale žít zdravě.

Následníci Adonise

Žena posedlá „správným“ jídelníčkem věnuje jídlu stále větší pozornost a stále častěji bojuje také se strachy a fobiemi, že sní něco „nevhodného“. Do pekla poruch příjmu potravy je už pak odsud pouhý krůček.

Zatímco v 80. letech minulého století se na klinice fakultní nemocnice v pražském Motole léčilo s poruchami příjmu potravy 15 dívek za rok, nyní je to

60
dívek
ročně

Foto: Shutterstock / hell

Nakročeno k nim ale také mají mladíci s takzvaným Adonisovým komplexem, kteří chtějí mít vypracovanou postavu jako Schwarzenegger. Kvůli tomu jsou ochotni nejen chodit denně do posilovny a přeměňovat si svaly, ale i brát anabolika. Touha po tělesné „dokonalosti“ je někdy natolik pohltná, že přestanou chodit do školy či do zaměstnání a začnou se schovávat dokonce i před svými blízkými.

„Muži často považují poruchy příjmu potravy za ženskou nemoc, a proto ji skrývají více než ženy,“ říká profesorka Papežová. „Přicházejí do ordinace později a o to obtížnější bývá pak jejich léčba.“ Na klinice se přitom s nimi v poslední době setkává stále častěji. Nemoc však obvykle mívá více příčin. Platí to nejen u žen a mužů, ale také u dětí.

„Donedávna se říkalo, že dívky s mentální anorexií bývají velmi inteligentní perfekcionistky, často studijní typy nebo vynikající sportovkyně,“ zmiňuje Jiří Koutek, primář Dětské psychiatrické kliniky pražské Fakultní nemocnice v Motole. „Platí to převážně i dnes, ale ne stoprocentně.“

Stejně tak není nejspíš stoprocentní ani domněnka, že poruchy příjmu potravy jsou tak trochu nemocí z blahobytu. Jisté však je, že v osmdesátých letech minulého století se na zdejší klinice léčilo přibližně patnáct dívek za rok, zatímco v současnosti jich je za rok kolem šedesáti.

V poslední době to podle slov pana primáře poměrně často bývají hlavně dívky, které jako první ve třídě dostaly menstruaci. Obvykle je nepřijemně zaskočí nežádoucí proměny dívčí postavy, které ani trochu neodpovídají vysněnému ideálu. Právě v takovou chvíli začne nejedna z děvčat držet drastickou dietu.

Nebezpečné poznámky

Nejen dospělí, ale i děti dnes odmalicka slyšají, jak je žádoucí být úspěšný a výkonný. „Proto také dívky obdivují modelky, které znají z titulních stránek obrázkových časopisů, a kluci zase špičkové sportovce,“ uvádí docentka Jana Kocourková z Dětské psychiatrické kliniky pražské Fakultní nemocnice v Motole. „Na internetu si potom bez problémů najdou údajně zaručené rady, jak zhubnout, a navzájem si je prostřednictvím sociálních sítí ještě předávají.“

Vyhublou postavu pak dokážou podle jejich slov poměrně dlouho ukrývat pod huňatými svetry. A nad nesnědenou večeří velice

často pronášejí přemoudřelé věty o tom, že pokrm na talíři zaručeně nejsou zdravé.

Rozpoznat, co je „pouze“ puberta a kde už začíná nemoc, nebývá pro rodiče zrovna snadné. Pokud však dítě radikálně změnilo jídelní chování, odmítá jíst s ostatními u stolu, omezuje příjem potravy a úzkostlivě si vybírá potraviny podle jejich kalorické hodnoty, pak je určité namístě vyhledat odborníka. Nebezpečné někdy bývají také nešetřně pronesené poznámky rodičů nebo trenérů, že by dítě mělo s tou váhou už začít něco dělat.

Maminka, která své dceři v důvěrném rozhovoru řekne „přece nechceš být jednou tak tlustá jako já“, možná ani netuší, jak může být taková poznámka žaludná.

Trápit se ale později výčitkami svědomí není také na místě. „Děvčata se mnou o takových zážitcích docela dost často mluví,“ přiznává docentka Kocourková. „Otázkou ale je, zda podobný zážitek opravdu musí být vždy spouštěcím momentem nemoci.“

Muži často považují poruchy příjmu potravy za ženskou nemoc, a proto ji skrývají více než ženy

”

Někdy si totiž podle jejího názoru dívky tímto způsobem pouze zdůvodňují své patologické jídelní chování. Odhalit skutečné příčiny poruch příjmu potravy není ani dnes snadné.

Co se děje v hlavě

Novinkou, která lékařům pomáhá lépe pochopit původ nemoci, jsou moderní zobrazovací metody EEG. Pacientovi lékař připevňuje na hlavu speciální elektrody a sleduje jeho reakce na různé emoční podněty. „Díky tomu můžeme například lépe vysledovat, jaký vztah má pacient ke svému vlastnímu tělu a na jaké situace reaguje přejídáním,“ vysvětluje Hana Papežová. Možností této metody i její další využití však prozatím odborníci začínají teprve postupně odhalovat.

Pokračování na straně 18

Události týdne ve vědě a ve zdravotnictví

Zdroj: ČTK

1 Dálnice z odpadního popílku

■ Z elektrárenského popílku, který obvykle končí na skládkách, by se daly ročně postavit desítky kilometrů nových dálnic. Navědčují tomu objevy Centra materiálového výzkumu na Fakultě chemické VUT v Brně. Vědci tam hledají způsoby, jak využít popílek vzniklý při spalování uhlí a další odpady k výrobě stavebního materiálu, například na bázi tzv. geopolymérů.

2 Většina Čechů nepozná padělaný lék

■ Tři čtvrtiny Čechů podle průzkumu agentury STEM/MARK nepoznají nebezpečné padělků léků. Naději pro boj s padělků představuje nyní evropský model ověřování pravosti léků ESM, který má být zaveden také v Česku. Každý lék má být označen unikátním 2D Matrix kódem. Lék tak bude možno sledovat od výrobce až po chvíli, kdy jej lékárník vydává pacientovi.

3 Nový druh sovy v Indonésii

■ Vědci v Indonésii identifikovali nový druh sovy, který se patrně nevyskytuje nikde jinde na světě. Sovička s latinským jménem Otus jolandae byla poprvé zaznamenána v roce 2003, nyní dostala jméno a byla popsána v online časopise PLOS ONE. Zatím byla nalezena jen na ostrově Lombok asi 15 kilometrů od Bali. Drobná sova má hnědá a bílá pírká, velké zlaté oči a výrazně houká.

4 Naděje na nové léky z moře

■ Mezinárodní vědecký tým vedený experty z Aberdeenské univerzity chce hledat nová antibiotika na dně oceánů. Výzkumníci chtějí pátrat po zatím neobjevených chemických látkách živých organismů, které se vyvinuly v hlubokých mořských příkopech. Doufají, že mezi nimi najdou novou generaci léků proti infekcím.

5 Pětina plazů hrozí vyhynutí

■ Téměř každému pátému druhu plazů na světě hrozí vyhynutí. Ve studii se více než 200 odborníků zaměřilo na 1500 náhodně vybraných druhů hadů, ještěrek, krokodýlů, želv a dalších plazů. Zjistili, že 19 procent z nich je ohroženo. Zvláště velké riziko hrozí sladkovodním želvám, kde je téměř polovina druhů na hraně vyhynutí.

